

METAFORA – MÁSKÉPP

Bagi Anita

Előadásom témája egy első- és másodrendű mentalizációs képességeket mérő teszt kritikai megközelítése (Herold és mtsai 2002a, 2002b, 2004 alapján). A teszt két részből áll: egyrészt tudatelméleti készségeket mér fel, másrészt vizsgálni kívánja a metafora- és iróniaértést. Herold és mtsainak eredményei szerint szkizofréniában a mentalizációs deficit kimutatható az akut fázistól függetlenül is; összefüggést találtak a verbális munkamemória deficitekkel és figyelmi hátrányokkal összevetve, így a mentalizációs deficitet beilleszthetőnek ítélték a kontrolltól eltérő neurokognitív folyamatok sorába (Herold 2002a, 2002b, 2005).

Jelen előadás célja egy olyan módosítási kísérlet bemutatása, melyben a metafora- és iróniaértést mérő feladatok metaforaként kezelt, ám hasonlatokat tartalmazó célmondait metaforákra cseréltük. Az új célmondokat, az SZTE Pszichiátriai Klinikán folyó szkizofréniára kutatáshoz kapcsolódva, a végrehajtó funkciók és a kognitív képességek mentén elkülönülni látszó két alcsoporton teszteljük (vö. Szendi István et al 2010); mindkét alcsoportból 7-7 szkizofréniával élő vizsgálati személy részvételével.

Feltételezzük, hogy a hasonlatok valódi metaforákkal való kicserélése eltérő eredményeket hoz a korábbi eredményekkel összevetve – az eredeti tesztmondatokban megjelenő „*olyan, mint*” és „*úgy, mint*” szerkezetek megkönnyíthetik a célmondat értelmezését (Szamarasz 2014). A végrehajtó funkciók és a pragmatikai készségek összefüggését vizsgálva, a metafora- és iróniaértést mérő feladat új mondatainak tesztelése mellett, a végrehajtó funkciók eltérő működéséről (Garab 2007) fluenciatesztek segítségével (vö. Tánczos 2012) igyekszünk képet adni.

Irodalomjegyzék

- Garab Edit Anna 2007: Nyelvi képességek (a)vagy gondolkodási zavar szkizofréniában, *Magyar Pszichológiai Szemle*, **62/4**, 495–512.
- Herold Robert et al 2002a: A szkizofrén nyelvhasználatra jellemző pragmatikai deficit egy vonatkozásáról. A maximák dekódolásának zavara, *Neuropsychopharmacologia Hungarica* 2002 **IV/1**, 27–30.
- Herold Róbert et al 2002b: Theory of mind deficit in people with schizophrenia during remission, *Psychological Medicine* **32**: (6), 1125–1129.
- Herold Róbert et al 2004: A mentalizációs zavar nyelvpragmatikai és neurokognitív összefüggései szkizofréniában, *Neuropsychopharmacologia Hungarica* 2004 **VI/2**, 72–78.
- Herold Róbert 2005: *Mentalizációs deficit szkizofréniában*, téziszűzet, [http://aok.pte.hu/docs/phd/file/dolgozatok/2005/Herold_Robert_tezisfuzet.pdf – 2014. május 5.]
- Szamarasz Vera Zoé 2014: Metafora. in: *Pszicholingvisztika*, 2. kötet, szerk.: Pléh Csaba és Lukács Ágnes, Akadémiai Kiadó, Budapest, 777–811.
- Szendi István et al 2010: Two subgroups of schizophrenia identified by systematic cognitive neuropsychiatric mapping, *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience* **260**, 257–66.
- Tánczos Tímea 2012: A végrehajtó funkciók szerepe az iskolában és a verbálisfluencia-tesztek, *Iskolakultúra*, 38–51.